ÉDOUARD LOUIS

ÇEVİRİ: AYBERK ERKAY

BİR KADININ KAVGALARI VE DÖNÜŞÜMLERİ

ROMAN

can
çağdaş

ÉDOUARD LOUIS

BİR KADININ KAVGALARI VE DÖNÜŞÜMLERİ

Can Çağdaş

Bir Kadının Kavgaları ve Dönüşümleri, Édouard Louis
Fransızca aslından çeviren: Ayberk Erkay
Combats et métamorphoses d'une femme
İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Éditions du Seuil, 2021
© 2021, Édouard Louis
© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı
i olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2024, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır
Düzelti: Melis Oflas
Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak tasarımı: Aylin Güler / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
info@bpcmatbaacilik.com.tr
Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6319-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

ÉDOUARD LOUIS

BİR KADININ KAVGALARI VE DÖNÜŞÜMLERİ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ayberk Erkay

can

Édouard Louis'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Babamı Kim Öldürdü, 2020
Eddy'nin Sonu, 2021
Şiddetin Tarihi, 2023

ÉDOUARD LOUIS, 1992'de, Fransa'nın kuzeyindeki Amiens şehrinde, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu. Ailesinde üniversiteye giden ilk kişi olarak École Normale Supérieure'e girdi. Daha sonra siyasal bilimler üzerine yüksek lisans yaptı. 2013'te doğum adı olan Eddy Bellegueule'ü Édouard Louis olarak değiştirdi. 2014'te büyük yankı uyandıran otobiyografik romanı *Eddy'nin Sonu*'nu ve 2016'da *Şiddetin Tarihi*'ni, 2018'de ise *Babamı Kim Öldürdü*'yü yazdı. Homofobiyi, ırkçılığı, egemenlerin zorbalığını, işçi sınıfını ve sosyal eşitsizliği odağına alan kitapları yirmiden fazla dile çevrildi. Günümüzün en etkili genç yazarlarından biri olarak gösteriliyor.

AYBERK ERKAY, Fransız edebiyatı, çağdaş felsefe ve tiyatro kuramları eğitimi aldıktan sonra akademik ve sanatsal çalışmalarını bu alanlarda sürdürdü. Farklı Batı dillerinden çok sayıda edebî eseri dilimize kazandırdı. Çevirdiği çok sayıda düzyazı ve poetik metin farklı yayınevleri tarafından yayımlandı, oyun çevirilerinden birçoğu sahneye taşındı. Flaubert, Stendhal, Rimbaud, Mallarmé, Apollinaire, Valéry, T.S. Eliot, Aragon, Artaud, Vian, Camus, Céline, Genet, Perec, Koltès gibi Batı edebiyatının farklı türlerinde öncülük etmiş isimlerden yaptığı çevirilerin yanı sıra kıyıda kalmış metinler üzerine yaptığı araştırmalar, yazınsal çalışmalar ve hazırladığı koleksiyonlarla alana katkıda bulundu.

I

Her şey bir fotoğrafla başladı. Bu resmin ne var olduğundan haberim vardı ne de bende olduğundan – kim vermişti bana ve ne zaman?

Fotoğrafı kendisi çekmiş, yirmili yaşlarında. Kendi yüzünü çekmek için herhalde makineyi ters tutmuş. Cep telefonuyla henüz tanışmadığımız, kendi fotoğrafını çekmenin sıradan bir şey olmadığı zamanlar.

Fotoğrafta başını hafifçe yana yatırmış, dudaklarında belli belirsiz bir tebessüm, saçlarını düzgünce tarayıp alnına yapıştırmış, her tel olması gereken yerde ve yeşil gözleri bu sarı saçların arasında kalmış.

Cilveli bir hali var.

İzah edecek sözcükleri bulmakta zorlanıyorum ama verdiği poz, bakışları, saçlarının duruşu, bu fotoğraftaki her şey özgürlüğü, önünde uzanan ihtimallerin sonsuzluğunu ve belki de, aynı zamanda, mutluluğu çağrıştırıyor.

Ben doğmadan önce özgür –ve mutlu– olduğunu unutmuş muydum?

Birlikte yaşarken, onca yıl boyunca, şimdi hatırlamasam da onun da bir zamanlar düşler kuran bir genç olduğunu düşünmüştüm mutlaka fakat bu fotoğrafı bulduğumda bunu uzun zamandır düşünmediğimin farkına

vardım, bu benim için çoktandır sorgulamadığım, genel geçer bir bilgiye dönüşmüştü. Bütün çocukluğum, bedeniyle temas halinde geçirdiğim bu on beş yıl boyunca ona dair bildiğim hiçbir şey ya da neredeyse hiçbir şey bana bunu hatırlatamıyordu.

Bu fotoğrafa bakarken dili yitirdiğimi hissettim. Onu bütünüyle özgür, tüm bedeniyle geleceğe doğru yol alırken görmek, aklıma babamla paylaştığı yılları, maruz kaldığı aşağılamaları, yoksulluğu, yirmi beşle kırk beş yaşları arasında, başka kadınlar hayatı, özgürlüğü, yolculuğu, kendini tanımayı tecrübe ederken, eril şiddet ve sefalet tarafından yaşamından koparılmış, neredeyse yok edilmiş yirmi yılı getirdi.

Bu fotoğrafı görmek bu yok edilmiş yirmi yılın doğal bir şey olmadığını, ondan bağımsız dış güçlerin –toplum, erillik, babam– eylemlerinin bir neticesi olduğunu hatırlamamı sağladı, demek ki her şey *başka türlü olabilirdi*.

Mutluluğu görmek beni mutluluğun yıkımına yol açan adaletsizliği de görmeye mecbur bıraktı.

Bu fotoğrafa bakarken ağladım çünkü istemeden de olsa, belki de aksine, onunla birlikte ve bazen ona rağmen, bu yıkımın aktörlerinden biri olmuştum.

Kardeşimle kavga ettiğim gün – yaz mevsimiydi. Bütün günü kasabadaki belediye binasının basamaklarında geçirmiş akşama doğru eve dönmüştüm. Senin yanında erkek kardeşimle kavga etmeye başladık. Havada uçuşan hakaretlerin, çığlıkların arasında, kardeşim bana, canımı en çok acıtacağını bildiği sözcüklerin üzerine basa basa, Kasabada herkes dalga geçiyor seninle. İbne diyorlar arkandan, dedi.

Beni asıl yaralayan söylediği şey ya da bunun doğru olduğunu bilmem değil, bunu senin yanında söylemiş olmasıydı.

Doğruca odama girdim, dolabımın üzerinde duran içi renkli kumlarla dolu şişeyi aldım, kardeşimin yanına döndüm ve şişeyi onun gözünün önünde yere fırlatıp kırdım. Bu şişeyi okulda kendisi yapmıştı. Öğretmeni tüm sınıftan kum tanelerini farklı renkte boyalara batırıp sonra da kola şişelerini bu kum taneleriyle doldurmalarını istemişti. Ortaya rengârenk şişeler çıkacaktı böylece. Öğretmen kardeşime şişeyi kimin için yapmak istediğini sormuş, kardeşim de benim için yapmak istediğini söylemişti, yani benim için o kadar uğraşmış, benim için o kadar emek vermiş, bütün bir gününü benim için, o şeyi yapmak için harcamıştı.

Şişeyi ayaklarının dibinde kırınca önce tiz bir çığlık attı, sonra da yüzünü kanepenin sırtına gömüp ağlamaya başladı. Yanıma yaklaştın, suratıma bir tokat attın ve benim kadar kötü kalpli bir çocuk görmediğini söyledin. Yaptığımdan yapar yapmaz pişman olmuş ama kendimi tutamamıştım işte. Kardeşimin bana, benim yaşamıma, benim acılarıma ait bir şeyi sana göstermesine kızmıştım.

Kim olduğumu bilmeni istemiyordum.

Hayatımın ilk yıllarını beni tanıyacağın korkusuyla geçirdim. Ortaokuldaki veli toplantılarından haberin olmasın diye kırk takla atıyordum. Sınıftaki iyi öğrencilerin tam aksine. Çağrı kâğıtlarını saklıyordum, yakıyordum. Kasabanın gösteri salonunda düzenlenen, şarkıların söylendiği, skeçlerin, dansların sahnelendiği yıl sonu etkinliklerine tüm sınıf ailecek katılıyordu. Çağırabildiği herkesi çağıran çocukların aksine ben günler öncesinden

işe koyuluyor, senin orada olmamanı sağlayacak bir sistem inşa ediyordum. Danslarla şarkıları beğenmeyeceğini söylüyordum, uydurduğum teknik aksaklıklardan şikâyet ediyordum, yanlış tarihler veriyordum. Sana yalan söylüyordum. Hani meşhur bir sahne vardır, çocuk bütün bir sene annesiyle babasının izleyeceğini düşünerek bir gösteriye hazırlanmıştır, gösteri günü sahnede heyecanla onların yolunu gözler, kapıdan girip onu hayranlıkla izleyecekleri ânı bekler. İşte ben televizyondaki filmlerde, dizilerde sürekli tekrarlanan bu sahnede kendimi hiç bulmadığımın sonradan farkına vardım. Ne onları beklemiş ne de gelmedikleri için hayal kırıklığına uğramıştım. Sanki tüm çocukluğum, aslında, *tersten* yaşanmıştı.

Okuldaki çocuklar *ibne* olarak görülen biriyle arkadaş olmak istemiyordu çünkü bu kimsenin hoş karşılayacağı bir şey değildi ve ben bunu bilmeni istemiyordum. Yine aynı okulda, iki çocuğun, haftada birkaç defa beni tokatlayıp suratıma tükürmek, olduğum şeyden dolayı beni cezalandırmak için kütüphane koridorunda beklediğini bilmeni de istemiyordum, Top diyorlar lan senin için, doğru mu?

Daha dokuz ya da on yaşında hüznün ve umutsuzluğun tadına aşina olduğumu, içimdeki bu duygular yüzünden erkenden yaşlandığımı, her sabah kafamda sorularla uyandığımı bilmeni istemiyordum: Neden olduğum kişiydim? Neden kız gibi davranıyordum, neden başkalarına anormal olduğumu düşündürten –ve onları haklı çıkartan– bu tavırlarla doğmuştum? Neden doğduğumdan beri babam ve erkek kardeşlerimin aksine kızları değil de oğlanları arzuluyordum? Neden başka biri değildim? Bundan yıllar sonra, bir tartışma sırasında, sana çocukluğumdan nefret ettiğimi söylediğimde bana

deliymişim gibi baktın ve dedin ki: Eh ama yüzün hep gülüyordu!

O günkü tepkinden nasıl şikâyetçi olabilirdim ki, zira zaferimin işaretiydi bu söylediğin, demek ki bütün bu zaman boyunca seni hayatımdan habersiz bırakmayı ve senin –öyle ya– annem olmanı engellemeyi başarmıştım.

Bu hikâyenin ilk sayfalarının başlığı şu olabilirdi: Bir oğlun oğul olmama mücadelesi.

Tatile çıkmak istediği yıl – mutfağa girip kararını verdiğini söyledi. Gidiyorduk. Çocukluğunda, ciddi seyreden astımının tedavisi için doktorlar tarafından Massif Central bölgesine gönderildiği zamanları, dağda geçirdiği günleri hiç unutamamıştı. Babamın yanında televizyon izliyordum ve annem dedi ki: Dağa tatile gidiyoruz. Babam güldü. İzlediği programdan gözünü ayırmadan, Ne zırvalıyor yine bu, dedi.

Önceki gün bir sosyal yardım memuruyla görüşmüştü. Memur ona devletin, tatile gidecek parası olmayan aileler için, bizim gibi aileler için bazı programları olduğundan söz etmişti ve o da hemen ümide kapılmıştı.

Tarlalara komşu, metal fabrikasının az uzağında, sosyal yardım ofislerinin bulunduğu küçük binaya gidip gelmeye başladı. Eve kolunun altında balya balya kâğıtlar, kimlik belgeleri, daha yeni makineden çıkmış sıcak sıcak fotokopiler ve o güne kadar ne bedeninde ne yüzünde gördüğüm bir enerjiyle döner oldu.

Katlı belgeleri masaya koyup babama göstermek için teker teker açıyor ama babam gözlerini televizyondan katiyen ayırmıyordu. İlgisini çekmediğini söylüyordu, o da orada kıpırdamadan öylece duruyordu. Bir süre sonra bana dönüyordu ama neden bilmiyorum, ben de dinlemiyordum onu, belki de farkında olmadan babamı

taklit ediyordum, belki de girişimlerini açıklaması canımı sıkıyordu.

Babam onunla dalga geçmeyi sürdürdüyse de o vazgeçmedi. Günde birkaç defa kasanın yanında duran fotokopi makinesini kullanmak için kasabadaki bakkala gidiyordu.

Önceki sene günün birinde babamın toplayıp bir yere kaldırdığı resmî belgeleri istiyordu ondan ama babam onları nereye koyduğunu hatırlamadığını söylüyordu. Yüzünde belli belirsiz zalim bir tebessümle yapıyordu bunu.

O da beklemeye başlıyordu. Çekmeceleri karıştırmak için kafeye gitmesini bekliyordu. Çekmeceleri açmakla yetinmiyor, komple mobilyadan çıkarıp yere koyuyordu her birini. Yere oturuyor, çekmecelerin içindeki kâğıt yığınlarını dışarı çıkarıyor, telefon ediyor, mesaj bırakıyor, açan olmayınca tekrar arıyor, sokakları arşınlıyor, sürekli belge doldurup duruyordu ve günün birinde, nihayet olduğunu söyledi kazanmıştı, söylediği cümle televizyonun sesini bastırdı: Gelecek yaz tatile gidiyoruz. Gülümsüyordu. (*Yüzün birden o kadar aydınlandı ki.*) Babam bizimle gelmeyeceğini, rahatını bozmaya niyeti olmadığını söyledi ama ne söylese boy ölçüşemeyeceği belliydi, şimdi dalga geçme sırası annemdeydi, kazandığı zafer ona bu imkânı sunuyordu. Dosyalarında onunla gideceğim küçük dağ kentinin ve otelin fotoğrafları vardı, gidişimizden önceki aylar boyunca o fotoğraflara baktı, her gün, her sabah, her akşam, gece yatmaya gitmeden önce, yüzlerce defa. Bize haberi verdiği, gidişimizin kesinleştiğini söylediği gün, babama duyurmadan, Sonunda mutlu olacağım, diye fısıldamıştı kulağıma.

Bana edebiyatın gerçeği izah etmeye çalışmaması, sadece onu resmetmesi gerektiği söylendi, ben de onun yaşamını izah etmek ve anlamak için yazıyorum.

Bana edebiyatın asla kendini tekrar etmemesi gerektiği söylendi ama ben hep aynı hikâyeyi yazmak istiyorum, baştan bir daha, bir daha, bir daha yazmak istiyorum, onun gerçekliğine ait parçalar görünebilir olana kadar aynı hikâyeye dönmek, *ardında gizlenenler sızmaya başlayıncaya kadar onu delmek* istiyorum.

Bana edebiyatın duyguları vitrine çıkarmaması gerektiği söylendi, ben de bedenin ifade edemediği duygular fışkırsın diye yazıyorum.

Bana edebiyatın asla bir siyasi manifestoya benzememesi gerektiği söylendi, bense şimdiden cümlelerimin her birini bir bıçağın ucunu sivriltir gibi sivriltiyorum.

Çünkü artık biliyorum ki edebiyat adını verdikleri şeyi, onunki gibi yaşamlara ve bedenlere karşı inşa ettiler. Çünkü artık biliyorum ki ona dair ve onun yaşamına dair yazmak, edebiyata karşı yazmaktır.

Fransa'nın kuzeyinde çok kalabalık bir banliyöde dünyaya gelmiş. Annesi çalışmıyormuş, üvey babası fabrikada işçiymiş. Babamın aksine kırsalda büyümemekle övünürdü: "Kendimi niye daha iyi ifade edebiliyorum sanıyorsun?"

Hatırlamaya çalışıyorum: Babasını on yaşında kaybetmiş. Çok sık bahsettiği bir kaza sonucu. Ona hastane yatağında, artık öleceğini anladığında, son gücüyle bir mektup yazmış. Annem bu taş çatlasa yirmi satırlık mektubu saklardı. Bazen, yılda bir ya da iki defa, sararmış bir zarfın içinde katlı duran kâğıdı özenle açar, yatağının kenarına oturup okurdu. Kapının aralığından onu izler, içinden geçen duyguları anlamaya çalışırdım.

Çocukluğuna dair söyleyebileceklerim bu işçi dünyası ve baba kaybından ibaret.

Annesi –anneannem– ketum, çekingen, silik bir insandı – tam bir kadından beklendiği üzere. Alçak sesle konuşur, yemek yapar, temizlik yapar, ailecek yenilen yemeğin sonuna doğru ortadan kaybolur, erkekler şaraplarını tazeleyip sohbete devam ederken mutfakta bulaşıkları yıkamaya koyulurdu. 1930'lu yıllarda doğmuş ve altı ya da yedi yaşındayken İkinci Dünya Savaşı'ndaki bombardı-

manlar yüzünden Kuzey'i terk etmek zorunda kalmıştı. Bu şartlarda okumayı öğrenmesi mümkün olmamış ve bu açığı sonradan kendi imkânlarıyla kapamıştı. Mütevazı bir hayat sürmüş, dört çocuk yetiştirmişti, annemi, erkek ve kız kardeşlerini. Kocasını genç yaşta kaybetmiş bir kadındı ama mutsuz değildi. Okul tatillerinin birkaç gününü evinde geçirirdim, o günlerde annem hakkında derdi ki: "Kızımın bu kadar acı çektiğini görmek canımı acıtıyor. Anneni böyle göreceğimi hiç düşünmezdim."

Annemin öyküsü bir düşle başlıyor: Aşçı olacakmış. Şüphesiz, etrafını saran gerçekliğin bir uzantısı: Sürekli yemek yapıp başkalarının önüne götüren kadınlar. On altı yaşında, yaşadığı bölgedeki otelcilik okuluna kaydolmuş ama bir yıl sonra eğitimini bırakmak zorunda kalmış: Hamileymiş ve göz açıp kapayıncaya kadar şiddete eğilimli bir alkoliğe dönüşecek, kâh karısını dövdüğü kâh otobüs durağını ya da stadın koltuklarını ateşe verdiği için mahkemeyle karakol arasında mekik dokuyacak olan ağabeyimi dünyaya getirmek üzereymiş, buna döneceğim. Ağabeyimin babası –birkaç ay önce tanıştığı bir musluk tamircisi– ondan çocuğu doğurmasını istemiş. Geleneklere uygun biçimde evlenmişler, kendi evlerine taşınmışlar, adam çalışıyormuş ve annem –bunu kendisi söylerdi– daha on sekiz yaşında bir "ev kadını" oluvermiş bile. Belki buna rağmen, en azından bir süre sonra, hayallerinin peşine tekrar düşüp gençliğini yakalaması yine de mümkün olabilirmiş ama ilk gebeliğinden iki yıl sonra doktorlar ikinci defa hamile olduğunu söylemişler ve annem dünyaya ikinci çocuğunu, ablamı getirmiş. Yirmi yaşında kucağında iki çocuk bulmuş, diploması yokmuş ve sadece birkaç yıldır birlikte yaşamasına rağmen nefret beslediği bir kocası varmış.

Geceleri sarhoş dönüyormuş eve. Bütün akşamı nerede geçirdiğini söylemiyormuş ve bu yüzden kavga ediyorlarmış. Aradan geçen yirmi yıldan fazla zamanın ar-

dından bana bunları anlatırken şöyle izah etmişti: Ondan daha güçlüydüm, bu yüzden de başımı öne eğip oturmuyordum. Ama yaşamak da değildi bu. Yorgun düşmüştüm. Sürekli hazırlıklı olmaktan, her an kendimi savunmaya hazır olmaktan, bu şartlarda yaşamaya mecbur olmaktan yorulmuştum.

Ondan nefret ediyormuş ama iki çocuk yüzünden, onlar için onu terk etmemiş. Babasız büyümelerini, bundan "sorumlu" olmak istemediğini söylerdi bana. Anlatırken mutlaka şunu da eklerdi: Hem nereye gidecektim, isterdim de gitsem nereye gidecektim?

Ama birlikte geçen iki ya da üç yılın ardından sabrı tamamen tükenmiş. Başka kadınlarla yattığını, ona yalan söylediğini öğrenmiş. Adam giderek daha fazla içiyormuş. Bazı günler –tıpkı yıllar sonra oğlunun, ağabeyimin yapacağı gibi, sanki bir yaşam tıpatıp tekrarlanıyormuş gibi– sabah yedi ya da sekizde işe gitmek için uyanıyor ama alkol henüz bedenini tümden terk etmediğinden daha içmeye başlamadan sarhoş oluyormuş. O da gitmiş sonunda.

Küçük bir sanayi şehrinin dışında, üst üste yığılmış süpermarketlerle devasa yapı marketlerin yakınındaki bir toplu konuta, kız kardeşinin dairesine taşınmış.

Yirmi üç yaşındaymış, iki çocuğu varmış, oturabileceği bir evi yokmuş, işi yokmuş, ehliyeti yokmuş, yardımcı olabilecek tanıdıkları yokmuş. Geriye kurabileceği tek bir düş kalmış, kendisiyle aynı durumda olanlar gibi o da bu düşü kurmaya başlamış, bu düş de başa dönmekmiş, Zamanı Başa Sarmak. Tüm bunlar, kendi fotoğrafını çekmesinden sadece birkaç yıl sonra yaşanmış.

Bir özgürleşme hikâyesi yazmak için yola çıkmışken neden üzücü bir hikâye anlatıyormuş gibi hissediyorum?

2000 ya da belki 2001 – hatırlanan sesler, gece vakti. Çok içtiği bir akşamdı. Bu hemen hemen hiç yaşanmayan bir durumdu, kasabada roller çok önceden belirlenmişti: Erkekler içerdi, kadınlar kocalarının içmesini engellemeye çalışırdı. Ama annem bazı akşamlar kuralları unuturdu. Canı eğlenmek isterdi ve kendine pastis almaya giden babama bir şişe de liçi likörü siparişi verirdi, içkinin adı Soho'ydu. Alışkın olmadığından çok çabuk sarhoş olurdu ve sarhoş oldu mu hep aynı sahne yaşanırdı: DVD oynatıcının durduğu ahşap konsolun başına gider, oynatıcıya sahip olduğu tek CD'yi, karışık Scorpions CD'sini koyardı.

Başka zamanlar asla müzik dinlemeyen kadın ıslık çalıp şarkı söylemeye başlardı. Gülümserdi, Bu gençliğimin şarkısı.

Onu mutlu görmekten neden nefret ettiğimi anlayamazdım, yüzündeki o tebessümden, birden ortaya çıkan nostaljiden, rahatlamasından nefret ederdim.

Bu sahne kusursuza yakın bir benzerlikle dört ya da beş defa yaşandı çocukluğumda.

Bir gece, saat bire doğru, aynı şarkıyla uyandım. Annemle babamın komşularla birlikte eğlendiği salonun yanındaki odada uyuyordum. Yataktan kalktım, gözlerim yarı kapalı, ağzım kuru, herkesin olduğu odaya girdim, annemin yüzündeki memnuniyeti gördüm ve bağırdım: Kapat şu şarkıyı! Ama bu defa –önceki seferlerin aksine– beni duymazlıktan gelmedi. Yaşlar akan öfkeli gözlerle müziği kapattı ve bağırdı: Bırakın bir kere de ben mutlu olayım be lanet olsun böyle hayata!!!!! Benim hiç mi hakkım yok mutlu olmaya?

Salondaki tüm yetişkinler sustu. Babam bile nasıl tepki vereceğini bilemedi. Bedenimin içinde buz gibi suların aktığını hissediyordum ama özür dilemedim. Odama dönüp yatağıma uzandım.

Onu evde mutsuz görmeye o kadar alışmıştım ki yüzündeki mutluluk bana derhal ifşa edilmesi gereken bir sahtekârlık, bir ayıp, bir yalan gibi görünüyordu.

Onu evde mutsuz görmeye o kadar alışmıştım ki yüzündeki mutluluk bana derhal ifşa edilmesi gereken bir sahtekârlık, bir ayıp, bir yalan gibi görünüyordu.

Duvar kâğıdıyla kaplanmış duvarlar, kızartma kokuları, plastik zemine saçılmış oyuncaklar: Kız kardeşinin toplu konut dairesinde yaşam. İki parmağının arasında sigarayla derdi ki: "Ağabeyinle ablanı sevmez olur muyum, ikisini de seviyorum tabii, her zaman da seveceğim, ama itiraf ediyorum, ilk kocamı terk ettikten sonra, o şartlarda yaşarken, kız kardeşimin evinde yaşıyorum yani düşün, hep ne diyordum biliyor musun içimden: Sen bu iki çocuğu hangi akılla yaptın? Bunu düşünmekten utanıyordum, sana yemin ederim, ama yine de sürekli bunu soruyordum kendime: Sen bu iki çocuğu hangi akılla yaptın?"

Birkaç ay sonra babamla tanışmış. Onun için kaçışın tek yolu başka bir adam bulmakmış. Âşık olmuş, bir eve taşınmışlar, bir çocukları olmuş, ben, onun yanında kendini iyi hissediyormuş çünkü o farklıymış ama süratle başka birine –bir başka deyişle– *diğerleri gibi birine* dönüşmüş.

Günlerce onunla konuşmadığı oluyormuş, sebepsiz yere. Biri bir şey demeye kalkınca sinirleniyormuş.

Omuz silkerdi bunları anlatırken, zaten yaşamı sonsuz bir omuz silkişe dönüşmüştü: "Manyak bu senin ba-

ban, yemiş kafayı, bir öyle bir böyle, kötü gününe denk gelmezsen ne âlâ."

Onunla yalnızca birkaç senedir birlikteydi ama ilişkilerinden sadece geçmiş zamanda bahsetmeye başlamıştı, *İlk zamanlar pazarları beni deniz kıyısına götürürdü, mağaza gezerdik, şimdiki gibi değildi. Arkadaşları dansa çağırırdı. Parfüm sürerdi, o devirde nerede böyle şeyler, şimdiki gibi değil, erkekler parfüm sürmezdi, yoktu yani. Ama baban sürerdi. Evet, o sürerdi. Farklıydı. O kadar güzel kokardı ki.*

O deli gibi istemesine rağmen makyaj yapmasını istemiyormuş, ondan yemek ve temizlik yapmasını istiyormuş, ehliyet sınavına girmesine hep karşı çıkmış, sonunda da vazgeçirmiş, akşamları saatlerce ortadan kaybolup gecenin köründe leş gibi alkol kokarak eve dönüyormuş, "Bak bu sözcüğü hiç kullanmam biliyorsun ama yani görünen köy kılavuz istemez, ne diyeyim başka, bence baban alkolik."

Bir gün, kasabanın futbol kulübünce düzenlenen şenlikte, orada bulunan onlarca insanın önünde, babam ona, "Lan şişko, gel buraya," diye bağırdı. Etrafındaki yüzlerin gülmekten şekil değiştirdiğini gördüm. Benden onunla eve gelmemi istedi. Eve girer girmez kanepeye oturup ağlamaya başladı. Sekiz yaşındaydım ve onu ilk defa ağlarken görüyordum. İki hıçkırık arasında, Baban niye beni böyle aşağılıyor, niye buna ihtiyaç duyuyor bilmiyorum ki, dedi.

Aşağılanıyordu ama seçeneği yoktu ya da olmadığını düşünüyordu, ikisi arasına çizgi çekmek zor, yirmi yıl boyunca onunla kaldı.

Düşlerini gerçekleştiremedi. Bir bakıma hayatını teşkil eden kazalar silsilesi olarak gördüğü şeyi onaramadı. Zamanda yolculuk edemedi.

Bir yanılsamaya mı kapılıyorum yoksa? O ve ben bu şiddetten uzaklaştık diye mi artık onun geçmişini bir trajediler ve yoksunluklar silsilesi olarak görmüyorum? Yazgısını asla kabullenmediğini biliyorum. İlk gebeliği yüzünden yarıda kalan aşçılık eğitiminden bahsederken, ağabeyime hamile kalmasaymış, çok iyi okullarda okuyabileceğini mutlaka hatırlatırdı: "Bütün öğretmenlerim çok zeki olduğumu söylerdi, özellikle coğrafyada." Ona ailesiyle ataları hakkında sorular sorduğumda sonradan gözden düşmüş aristokrat bir Fransız ailesinden geldiğini söylerdi.

Başka bir yaşama layık olduğundan ve bu yaşamın soyut olarak başka bir yerde, sanal bir dünyada var olduğundan emindi, hemen şuracıkta bir yerdeydi ve yaşamının gerçek dünyada bu yaşama denk gelmesi kazara gerçekleşmişti, o kadar.

Bir gün bütün ailenin önünde, keşke Berthe öğretmen –ortaokuldaki tarih öğretmenim– annem olsaydı dedim. Galiba on bir yaşındaydım. Yanımda yemeğini yiyen ağabeyim yerinden sıçradı: Böyle şeyler söylenmez, çok ayıp!

Bu sahne yaşanana kadar bir başka anne istemenin ayıp bir şey olduğunu bilmiyordum.

Sigarasını yakarken, Sizin yüzünüzden içiyorum şunu, baş belaları, huzur mu bırakıyorsunuz insanda, dediği çok olurdu.

Bir başka gün, biz okulun bahçesinde Cindy'yle –kasabadan bir kız– oynarken bahçenin yanından geçiyor-

du. Cindy bana, Bu annen mi? diye sordu. Hayır, dedim. O kadının kim olduğunu bilmediğimi söyledim.

Artık hiç hoşlanmadığı o adamla, yani babamla yaşıyordu. Babam gündüzleri fabrikaya gidip çalışıyor, akşamları eve dönüyor, annem de babam sofraya oturunca yemeğini götürüp önüne koyuyordu.

Peter Handke annesinin Avusturya'da 1920'li yıllardaki günlük rutinini şu cümlelerle özetliyor: "Sofrayı kur, sofrayı kaldır; 'Herkes aldı mı?' Perdeleri aç, perdeleri kapat; ışığı aç, ışığı kapat; 'Banyonun ışığını açık bırakmayın'; aç, katla; doldur, boşalt; prize tak, prizden çıkar. 'Bugün de bitti.'"

Avusturya'dan binlerce kilometre uzakta yaşıyordu, aralarında yarım asır vardı, fiziksel şartları farklıydı ama hayatı tıpatıp aynıydı, ağızlarından çıkan cümlelere varıncaya kadar.

Sabahları, okulda değilsem, bakkala alışveriş yapmaya gidişine, sonra eve dönüşüne, öğle yemeğini hazırlamasına, sofrayı kurmasına, yemekleri getirmesine, sofrayı kaldırmasına, bulaşıkları yıkamasına, evi temizlemesine, ütü yapmasına, çocukların yataklarını yapmasına, akşama doğru akşam yemeğini hazırlamasına, babamı beklemesine, sofrayı kurmasına, yemeklerimizi getirmesine, sofrayı kaldırmasına, bulaşıkları yıkamasına şahit olurdum.

Baştan sona aynı sıra, aynı hareketler, kız kardeşimi ya da beni bulaşığa yardıma çağırdığı zamanlar hariç istisnasız her gün tekrarlanan tek tip bir gün.

Bir soru daha: Yaşamını belirleyen şey kadınlık durumuysa, ben bu yaşamı anlayabilir miyim?

Beni çevreleyen dünya tarafından bir erkek olarak inşa edilmiş, algılanmış ve tanımlanmışsam?

Babam akşamları, fabrika çıkışı, *arkadaşlarım* dediği adamlarla kafeye giderdi. Arkadaşları yanlarında oğullarını da götürürdü ama babam beni götürmezdi, benden ve benim kadınsı tavırlarımdan, okulda diğer çocuklarla arama uçurum gibi giren tavırlarımdan utanırdı. Evde annem ve ablamla kalıyordum, onlarla büyüdüm.

Bir erkek nedir? İktidar, kuvvet, öbür oğlanlarla dostluk mu? Bende yoktu bunlar. Cinsel saldırıya uğrama riskinin yokluğu mu? Buna karşı da korunaklı değildim.

Monique Wittig'in lezbiyenlerin kadın olmadığını, bu mecburi kimlikten kaçtıklarını söylediği gibi, olduğum kişi hiçbir zaman bir erkek olmadı ve beni ona en çok yaklaştıran da işte bu hasarlı gerçeklik. Onun kim olduğunu ve yaşadıklarını anlamayı belki de bu sayede burada, varlığımın bu yok-mekânında başarabilirim.

Yaşamı olaydan yoksun olduğundan bir olay onun başına ancak babam vasıtasıyla gelebiliyordu. Tarihini de yitirmişti. Onun tarihi artık, kaçınılmaz olarak, babamın tarihi demekti. Bir sabah, fabrikadan evi arayıp iş başındayken sırtına bir ağırlık düştüğünü söylediler. Doktorların tahmini babamın birkaç yıl yatalak kalacağı yönündeydi. Maaşı kesilecek, tazminat olarak yalnızca devletin bağlayacağı birkaç sosyal yardımdan faydalanabilecekti. Annemle babam yoksulluktan doğruca sefalete geçtiler ve annem biraz para kazanmak için onu tüketen, tiksindiği bir işi yapmak, kasabadaki yaşlıların bakımına gitmek zorunda kaldı.

Şartlar gereği babam bütün günü evde geçiriyordu ve annemi asıl boğan da buydu: "Eskiden gündüzleri olmazdı da ev bana kalırdı en azından."

Babam acı çekiyordu, acı dinmek bilmiyordu ve babam, acı çeken insanların çoğu gibi, çektiği acıya başkalarının da ortak olmasını istiyordu. Anneme karşı giderek saldırganlaşıyor, ona başkalarının önünde "koca göt", "şişko", "dana" gibi incitici lakaplarla hitap ediyordu.

Annem kendini savunmak için çareyi adaletsiz birine dönüşmekte buluyordu: "Azıcık götünü kaldırsa da bir iş bulsa ya. Canım acıyor diyor ama abartıyor, beni mi kandıracak?"

Bana bizim aileyle ya da komşularla ilgili bir şeyler anlatıp dururdu ama onu dinlemek istemezdim. Şikâyet ederdim: Biraz sus ne olursun! Sıkıntıyı, babamın yaşamı tarafından dayatılan saatler ve günler tekrarını bertaraf etmek için konuştuğunu anlamıyordum, ki kendi yaşamını anlatıya dönüştürmek, tıpkı yıllar sonra benim için de geçerli olacağı üzere, varlığının ağırlığına dayanabilmekte bulduğu en iyi yöntemdi.

Başka bir yaşama layık olduğundan ve bu yaşamın soyut olarak başka bir yerde, sanal bir dünyada var olduğundan emindi, hemen şuracıkta bir yerdeydi ve yaşamının gerçek dünyada bu yaşama denk gelmesi kazara gerçekleşmişti, o kadar.

Azimle mutsuzluğa yol almak: Sefalet ve babamla yaşadığı gerilim sürerken hamile kaldı. Kimse akıl erdiremedi bu duruma: Daha birkaç ay önce bir daha gebe kalmamak için spiral taktırmıştı. Hastanedeki doktorlar ona bir değil, iki çocuk beklediğini söylediler, bir ikiz. Sürpriz. Muayeneden dönüşte kürtaj olacağını, eldekilere ilaveten iki çocuğa daha bakmalarının mümkün olmadığını söyledi. Babam, dinden oldum olası iğrenmiş, tıpkı Okul ile Devlet'i bir gördüğü gibi Din ile İktidar'ı da bir gören adam tuhaf biçimde sinirlendi, anneme Sen kafayı mı yedin! Kendi çocuklarımızı mı öldüreceğiz! Kürtaj cinayettir, diye çıkıştı.

Annem bakış açısını savunmaya çalıştı ama elinden hiçbir şey gelmedi. Birkaç ay sonra doğum için hastanedeydi. Bazı komplikasyonlar yüzünden önceki seferlerden daha uzun süre hastanede kalması gerekti. Bu iki çocuğun gelişiyle sürüklendiği ekonomik buhrana ben anlam veremiyordum ama bu iki çocuk onu babama daha sıkı bağlıyor ve bir kopuş ihtimalini neredeyse boşa çıkarıyordu. Küçüktüm ve düşündüğüm tek şey, gerçekten içimden geçen tek his saf mutluluktu çünkü hastane şehir dışında, bir McDonald's'a yakın bir yerdeydi ve artık her gün orada yiyordum, kendini gebeliğin coşkusu-

na kaptıran babam sürekli bana para veriyordu ve ay sonuna kadar yetmesi gereken sosyal yardımın tümünü bir haftada harcıyordu.

Mahrumiyetin dizginlenemeyen bir katılma arzusu doğurması – gezici bir sirkin birkaç günlüğüne bizim kasabaya uğradığı seneydi. Gideceğim diye tutturmuştum ve hayretler olsun ki o da benimle gelmek istemişti. Gösteri akşamı, sahnedeki palyaço bir sihirbazlık gösterisi yapacağını ve bunun için izleyicilerin arasından bir gönüllüye ihtiyacı olduğunu söyledi. Çadırdaki bütün çocuklar elini kaldırdı, ben de kaldırdım. Kolumu kaldırabildiğim kadar yukarı kaldırdım, belki beni göremez diye ayağa kalkıp kolumu bir de öyle yukarı kaldırdım, elimi, parmağımı iyice yukarı uzattım, Ben, efendim, ben, ben, lütfen, yalvarırım, beni seçin, dedim ve beni seçti. Oradaki yüzlerce çocuk arasından beni seçti: Sarı saçlı ufaklık, adın ne bakayım senin?

EDDY!

Eddy ne?

EDDY BELLEGUEULE![1]

Ha ha, güzel espri.

Böyle cevap verdi, şaka yaptığımı sanmıştı.

Ben sana Sinek Poposu diyeceğim.

Gülümsedim, çadırın ortasına yürüyüp palyaçonun yanına gittim, o da numarasını yaptı – ne olduğunu bile hatırlamıyorum. Beni yerime gönderirken kiminle geldiğimi sorunca annem parmağını kaldırdı. Bunun üzerine

1. Adını Édouard Louis olarak değiştirmeden önce, nadir rastlanan ve fazlasıyla dikkat çeken, hatta çoğu zaman alay konusu olan bir aile adı taşıyan yazarın soyadı Bellegueule Türkçede "güzel surat" olarak karşılanabilir. (Ç.N.)

palyaço mikrofona, Hanımefendi, Sinek Poposu'nu size iade ediyorum, diye bağırdı.

Eve dönerken yolda gülüyordu, sahneyi tekrar ediyordu, Ne güldük ama!

O akşamı takip eden aylar boyunca bundan bahsetti. Birkaç dakikalığına bir şeyin parçası olmuş, gerçekliğe katılmış, babamla olan yaşamının onu mecbur bıraktığı yegâne rolden çıkmıştı ve ben de ilk defa bu neşe sayesinde onun oğlu olmuştum.

Sosyal yardımların karşıladığı dağ tatilimiz boyunca da neşenin onu dönüştürdüğüne şahit olmuştum. Gülümsüyordu, aramızda o güne kadar var olmayan bir ortaklık kurmaya çalışıyordu: Şu ağaca kadar yarışalım! Kaybeden akşam dondurma ısmarlar!

Durumu yorumluyordu: Bak baban olmayınca nasıl düzeliyorum hemen, nasıl kibar biri oluyorum, beni o kötü yapıyor.

Devam ediyorum: İki yeni çocuğun gelişi. Bu şartlarda bir çocuğa daha sahip olmak başına bela almak demekti. İki çocuk ise felaket. Evde yedi kişi vardı artık, biz, beş çocuk ve annemle babam.

Tablo bu olunca karnımızı doyurmak bile ciddi bir sorun haline gelmişti. Annem haftada bir defa mutfaktan bana seslenir olmuştu, "Pont-Rémy'ye gidiyoruz, ayakkabılarını giy!" Bu cümlenin ne anlama geldiğini biliyordum. Orada bir dernek yardım kolileri dağıtıyordu. Annem beni yanında götürmek istiyordu çünkü elinden tutulan bir çocuğun gıda dağıtan kadınların yüreğini sızlatacağını ve beni görünce fazladan bir paket makarna ya da bir kutu pasta vereceklerini biliyordu.

Yoksulluğun da bir kullanım kılavuzu vardır ama öğrenmek için kimsenin onu okumaya ihtiyacı yoktur: Bunu bana kimse söylememişti ama kasabadaki insanla-

ra bu gıda yardımı turlarına katıldığımızı söylememem gerektiğini başından beri biliyordum. Bundan annemle babama da bahsetmiyordum, hakkında hiç konuşmadan gideceğimiz yere gidiyor, alacağımızı alıp eve dönüyorduk, sanki böyle bir şey hiç yaşanmamış gibi.

Oluşan yeni şartlar babamın saldırganlığını zirveye taşıdı. Annemle babam aslında yoksulluğun farklı kesimlerinden geliyorlardı: Annemin ailesinde herkes fabrika işçisiydi, üvey babası, ağabeyi, kız kardeşi. Babamın ailesiyse daha yoksuldu: alkolizm, zihinsel sorunlar, hapishane, işsizlik. Babam bu farktan ötürü, iki yeni çocuğun gelişi sonrası annemin ailesinin bize para vermek zorunda kalacağını düşünüyordu. Ama onlar bunu yapmadıkça sinirleniyor, annemin onları görmesine izin vermediği oluyordu. Annem araba kullanmayı bilmiyor, babam da onu ailesinin yaşadığı kasabaya götürmeyi kabul etmiyordu.

İçkiyi fazla kaçırınca, "Siktiğimin cimri Yahudileri, alayını toplayıp gaz odasına atacaksın bunların," diyordu.

Annem: "Bu kadarı insafsızlık artık, insanın ailesini görmesine engel olunur mu, bunu hangi insan yapar? Niye izin vermiyor onları görmeme?"

Yalnızca parasız ve geleceksiz bir beş çocuk annesi değil, aynı zamanda evine hapsedilmiş bir mahkûmdu. Bütün kapılar kilitliydi.

Ne yapabilirdi? Tamamen boğulmamak için elinden geleni yapıyordu:

Bazı günler erkek kardeşimle kız kardeşime bakıp gülümsüyordu: Ne kadar da güzeller benim yavrularım, onları doğurmaya içim acıya acıya karar verdim çünkü paramız yoktu ama bugün iyi ki yapmışım diyorum. Ay şunların güzelliğine bak.

Başka kadınların fizikleriyle dalga geçiyordu: Bunun da hiç memesi yok, tahta gibi.

Az sözcükle çok şey anlatmasını sağlayan pratik deyimlere bayılıyordu: Para da yok huzur da! Sokaktaki itler bile kendini temizliyor! Uyuyan kurdu uyandırmayacaksın! Alışmış kudurmuştan beterdir.

Fakat o anlarda bile görüyordum, keder yüzünü asla terk etmiyordu.

II

Bu sürekli tekrar tekrar düşündüğün bir şey mi? **Bir gün arkadaşlığın seni bu yaşamdan kurtarabileceğini sandın** – 2006 yılıydı, babamla kasabadaki kermese gitmiştiniz ve orada Angélique'le konuştunuz. Angélique'i önceden tanıyor olup olmamanız değil mesele, o başka. Bölgedeki elektrik şebekesinin sorumlusuydu. Bir büroda çalışıyordu, üniversitede iki ya da üç yıl eğitim görmüştü ve bu ayrıntılar onu bizimki gibi bir aileden tamamen koparmaya yetmişti: Bizim gibi insanlarla arkadaş değildi artık, yeni arkadaşları öğretmenler, fabrikadaki kadrolular, belediyedeki memurlardı, her gün görüp selam verdiğimiz ama hiç konuşmadığımız o kişilerdi, başka bir kast – zira herkes bilir ki, sanılabilecek olanın aksine, taşra gibi yerlerde fiziksel yakınlık ne kadar artarsa sınıflar arası sınırlar o kadar belirginleşir.

Babam kadının yanına yaklaştı – sizin gruptan birkaç metre ötede tek başına olduğunu ve üstelik ağladığını gören oydu. Normalde kermesten erken ayrılırdınız ama o yıl daha uzun kaldınız, babam Angélique'i bizim eve davet etmek üzere ona doğru yaklaşırken kasaba meydanında neredeyse kimse kalmamıştı, ona birkaç kadeh bir şey içmeyi önerdi, onu teselli etmek istiyordu – galiba ondan hoşlanıyordu da, onca yıl kendine bile itiraf ede-

meden onu sevmişti ama o olmasa da fark etmezdi aslında, babamın hep içinden gelen bir şeydi buydu, doğruya doğru şimdi, başkalarına yardım etmeye daima hazır biriydi babam, sen de hep bundan şikâyet ederdin, bana babamın kendi ailesine bu kadar kötü davranırken başkalarına, tanımadığı insanlara neden bu kadar kibar, hatta cömert davrandığını, onlara yardım etmeye, iyilikte bulunmaya, kendi ifadesiyle *yardımlarına koşmaya* neden bu kadar hevesli olduğunu anlamadığını söylerdin, bence ev yaşamı onu boğuyordu ve ailesine ailesi olmanın, kederinin yüzleri olmanın bedelini ödetmek istiyordu ama konumuz bu değil. Angélique hiçbir şey demeden başını salladı, gözyaşlarının birbirine neredeyse paralel iki ışıltılı çizgi şeklinde yanaklarından aşağı süzüldüğünü görüyordum. Babam elini Angélique'in omuzuna koydu, o da bizimle eve geldi. Kanepeye oturur oturmaz bize neler olduğunu anlatmaya başladı, kurduğu cümleleri, sevdiği adamın onu neden ve nasıl terk ettiğini, yaşı ilerlediği için kimsesiz, çocuksuz bir kadın olarak ölmekten ne kadar korktuğunu hatırlıyorum. Tüm bunları hıçkırıklarla uzun iç çekişlerin arasına sıkıştırarak anlatmıştı.

Babam ona sarıldı, sen de ona bir şeyler söyledin, yani Angélique'e. Ona bu gibi durumlarda söylenen şeyleri, her şeyin yoluna gireceğini, çok geçmeden onu unutacağını, erkeklere asla güvenmemek gerektiğini söyledin. Kanepede oturduğum yerden size bakıyordum, o anki hislerimi nasıl tarif edebilirim bilmiyorum, evde bizim çevremizden olmayan, farklı bir çevreye ait birinin olmasının farkındalığını ve büyüsünü yaşıyordum, akşamları eve gelen doktorun, sırf orada, salonumuzdaki varlığıyla bedenlerimizi, duruşumuzu, konuşmamızı değiştirmesine, bizimse sınıfsal düşüklüğümüzü ifşa edecek bir hareket yapmaktan korkmaya başlamamıza benziyordu.

Angélique ertesi gün yine ve sonraki gün yine uğradı. Size yaklaşıyordu ve sen onun seni başka bir yaşama, başka bir dünyaya ait başka alışkanlıklara, daha özgür ve daha yumuşak yaşam biçimlerine götüreceğini hemen hissettin. Birden daha mutlu oldun – yanılıyor muyum? O geldikçe onun yaşamını benimsiyordun, oldum olası saçlarını mutfak bıçağıyla kendi kesen kadına yani sana kuaförden randevu alıyordu, sana kendine daha fazla güvenmeni sağlayan yeni deyimler öğretiyordu, artık "aynen" diyordun biri konuşurken, hatırlıyor musun? Bize bilmediğimiz yiyecekler, hem yerken hem satın alırken kendimizi farklı ve seçkin hissettiren yiyecekler öğretiyordu, taramayı, humusu onunla keşfediyorduk.

Bedenin tümüyle değişiyordu. Mutsuzluk senden kayboluyordu.

Gerçekleşen toplumsal mucizenin farkında mıydın acaba? Ansızın beliren bu kendinin dışına çıkma ihtimalinden? Bence evet. Angélique sayesinde babama karşı kendini daha güçlü hissediyordun, artık bir müttefikin vardı, sen çamaşırları asarken ve ben senin için mandal sepetini tutarken bana *Angélique bu babana zor tahammül ediyordur, gına gelmiştir kadına, adam nasıl konuşacağını, nasıl duracağını bile bilmiyor ki*, diye fısıldıyordun.

Onun sayesinde, onun vasıtasıyla olup bitenleri saymakla bitiremem, birlikte, senin ifadenle *kız kıza* süpermarkete gidip iç çamaşırı alıyordunuz, deniz kenarına gidiyordunuz. (Senin hikâyeni anlatmaya bir kadının hikâyesini anlatma niyetiyle başlamıştım ama şimdi farkına varıyorum ki senin hikâyen, kendi yaşamının ve babamla birlikteki yaşamının seni mecbur bıraktığı varolmayışa karşı, bir kadın olma hakkını elde edebilmek için mücadele veren bir varlığın hikâyesiymiş.)

Bu iki ya da üç yıllık arkadaşlık boyunca Angélique bunalımdan tam anlamıyla hiç çıkmadı. Hâlâ ağlıyor, hâlâ sık sık ağlıyor, kolayca âşık oluyordu. Babamın, orduya yazılıp Fransa'nın kuzeyinde bir kışlaya çalışmaya gittiği için on beş yıldır görmediği bir çocukluk arkadaşı kasabaya dönüşte akşamları yemek yemeye bize gelir olmuştu. Angélique adamı tavlamak için elinden geleni yaptı. Kendine kıyafetler, makyaj malzemeleri alıyor, cumartesi öğleden sonraları alışveriş yaptığımız büyük alışveriş merkezinde manikür yaptırıyordu. Bu adamla şansı yaver gitmeyince, ağabeyime âşık oldu. Ağabeyim onu dövüyordu, akşama doğru gözlerinin altında morluklarla geliyordu yanımıza, ama yine de ağabeyimi bırakmamak için epey direndi.

Sense gündüzleri, hafta sonları onunla dışarı çıkmaya, onunla gülmeye, ona benzemeye devam ediyordun.

Ama günün birinde her şey sona erdi. Angélique bir adamla tanıştı, onu seviyordu, adam da ona çocuk sahibi olmayı önerdi. Kermeste karşılaşmanızdan beri bedenini hiç terk etmemiş olan keder birden kurudu ve Angélique giderek ailemizden uzaklaştı. Artık eve daha az uğruyor, mesajlarının arası açılıyor, artık sana dışarı çıkmayı teklif etmiyordu. Başlarda anlamadın. Bir tuhaflık olduğunu sezdin ama işe güce yordun, endişelenecek bir şey yoktu. Ama sonra artık bize hiç gelmediğini, sana hiç yanıt vermediğini görmeye mecbur bırakıldın. Sessizliğe büründüğü günlerden bir süre sonra, fırından dönerken yolda onunla karşılaştın ama o sana merhaba demedi. İçini çektin, başını öne eğdin, yüzün düştü, Bana merhaba bile demedi. Neden anlamıyorum, arkadaş değil miydik?

Onu yine de aradın, son bir defa, denedin ama o

kendisini rahat bırakmanı söyleyip telefonu yüzüne kapattı, Beni rahat bırak, Monique.

İlişkinizi bitirmişti. Sana onu görmeye gittiğimi söylemiş miydim? Evine gittim. Ben de özlüyordum onu.

Kapıyı açar açmaz gözlerim doldu, ona neden ortadan kaybolduğunu sordum. Bana artık bizim ailemize, sofradaki davranışlarımıza, babamın seninle konuşma şekline, televizyonun bir takıntı gibi sürekli mevcut olmasına tahammül edemediğini söyledi, artık bunlara dayanamıyordu. Geçirdiği bunalım dünya algısını değiştirmişti, kendini bizim evde iyi hissetmişti ama artık âşıktı, bana dediğine göre mutluydu da ve eskiden gözlerinin görmediği şeylere artık tahammül edemiyordu.

Sanki bu aşk bunalımı psikolojik bir unsur olarak rol oynayıp sosyolojinin alışılagelmiş yasalarını –belli bir çevreden insanların ekseriyetle aynı çevreden insanlarla görüşmesi ve sınıflar arası ilişkinin neredeyse mümkün olmaması bağlamında– delik deşik etmişti.

Fakat artık bu sona ermişti. Ondan bahsederken, omuzlarını silkerek, Aman zaten ona yetemezdik biz, diyordun.

Kendini terk edilmiş hissediyordun,

öyleydin,

yalnızdın.

III

Çok olmadı, beni telefonla aradın. İyi olup olmadığımı sordun, erkek kardeşim hakkında konuştuk biraz, sonra havalardan, sonra havadan sudan, sonra da bana para kazanmaya ihtiyacın olduğunu söyledin, kendin için, günlük harcamaların için, dışarı çıkmak için – dışarı çıkmaktan kastın neydi bilmiyorum. Birkaç saniye sustun, nefesini aldın ve devam ettin: "Yani bir iş bulmam lazım. Ben de sana temizliğe geleyim diye düşündüm. Tabii sen evde olmadığın zaman gelirim, seni rahatsız etmem. Evi temizlerim, sen önceden parayı masanın üzerine bırakırsın, alır çıkarım."

Şaşkınlığıma rağmen kendimi cevap vermeye zorladım. Ne diyebilirdim ki? Yine de denedim, sana böyle bir şeyin mümkün olmadığını söyledim. Ve eğer ihtiyacın varsa sana biraz para verebileceğimi. Ama sen karşı çıktın, Hayır hayır, senden sadaka istemiyorum. Bana iş lazım. Sen bunu iyice bir düşün.

Çocukken seninle kasabada dolaşırken ayrıcalıklı insanları, belediye başkanını, kasaba eşrafını, eczanenin, bakkal dükkânının sahiplerini görünce genelde bir nefret uyanırdı içimde, çünkü erişmeye iznimin olmadığı tüm ayrıcalıklara onların sahip olduğunu görürdüm.

Onların bedenlerinden, özgürlüklerinden, paralarından, hareketlerindeki rahatlıktan nefret ederdim.

Benden o gün evime gelen temizlikçi kadın olmayı istediğinde, bu benim de o bedenlerden birine dönüştüğüm anlamına mı geliyor?

O nefret ettiğim bedene mi dönüştüm?

İlişkimizin tarihi ayrıldığımız gün başladı. Sanki seninle zamanı tersine çevirmiştik, sanki önce ayrılmış sonra ilişki kurmuştuk, her şeyin temelini sanki ayrılık atmıştı.

Lisedeki ilk yılımda tüm dengeler sarsıldı. Ailede okumaya devam eden tek kişiydim. Orada, lisede, fikrimin dahi olmadığı bir dünyayla tanıştım ve bu tanışma çok sert yaşandı. Tanıştığım ve sonradan arkadaşım olan insanlar kitap okuyor, tiyatroya, hatta bazen operaya gidiyorlardı. Seyahatlere çıkıyorlardı. Kendilerine özgü konuşma, giyinme, düşünme tarzları vardı ve tüm bunların senin yanında gördüklerimle uzaktan yakından alakası yoktu. Sendeki karşılığı *burjuvalar* olan insanların evrenine girmiştim ve artık onlardan biri olmak istiyordum.

Kasabaya her döndüğümde, ilk zamanlar, sana yeni aidiyetimi –hayatımla hayatın arasında oluşmaya başlayan uçurumu– göstermeye çalışıyordum. Farkı özellikle dili kullanarak yaratıyordum. Okulda yeni sözcükler öğreniyordum ve bu sözcükler –önemsiz, sıradan sözcükler, *pastoral, usandırıcı, meşakkatli, örtük*– yeni yaşamımın sembollerine dönüşüyordu. Önceden hiç duymadığım sözcüklerdi bunlar. Senin yanında bunları kullanı-

yordum ve sen sinirleniyordun, Başladı yine siyasetçi gibi konuşmaya! Liseye gidiyor ya kendini nimetten saymaya başladı iyice.

(Ve haklıydın. Bu sözcüklerle konuşuyordum çünkü sizden üstün olduğuma inanıyordum. Özür dilerim.)

Birden seninle olan tüm alışverişimiz çatışmaya dönüşmeye başladı. Bana parmağınla bir şeyi gösterip –hayatımın ilk yılları boyunca benim de yaptığım gibi, hepimizin her zaman yaptığı gibi– Aha deyince seni uyarıyordum: Aha denmez, İşte denir. Konuşurken bir dilbilgisi hatası yaptığın zaman hemen düzeltiyordum.

Sana egzotik gelen, yeni yeni parçası olduğum dünyadan ithal ettiğim cümleler kuruyordum: *Çay saati yaklaşıyor, gazetemi nereye koyduğumu gördün mü?* Sana tavsiyeler veriyordum: *Kardeşlerime biraz klasik müzik dinletmeni öneririm, mesela Mozart ya da Beethoven. Biliyorsun, zihne iyi geliyor.* Kaşların kalkıyordu, Sen iyice kafayı yedin. Beş çocuk büyüttüm ben! Senden mi öğreneceğim nasıl çocuk yetiştireceğimi?

(Genelde hiç var olmuyordun artık, belleğimden silinmiştin. Lisede hayatımı sanki seni hiç tanımamışım gibi yaşıyordum.)

Bir toplumsal sınıftan diğerine geçiş serüvenini aktaranların çoğu –uyum sağlayamama ya da girilen dünyanın kodlarını bilmeme sebebiyle– tecrübe ettikleri şiddeti anlatır. Ben daha ziyade ürettiğim şiddeti hatırlıyorum. Yeni yaşamımı çocukluğumdan ve sizin, babamla senin, sahip olmak istediğiniz oğul olmadığımı anla-

mamı sağladığınız her vesileden intikam almak için kullanıyordum.

İntikam vasıtasıyla bir sınıf firarisine dönüşüyordum ve bu şiddet senin o güne kadar maruz kaldığın tüm şiddetlere ekleniyordu.

Bazı resmî belgeleri imzalamak için liseye çağrıldığında – daha önce de söyledim, ortaokuldayken, beni tanımayı öğreneceği korkusu ve azıcık da olsa yakınlaşacağız endişesiyle onu okuldan uzak tutmayı hep başarmıştım. Lisede de yanıma gelmesini istemiyordum ama bu defa sebebi farklıydı, bu yeni tecrübe ettiğim bir duyguydu ve beni onu uzak tutmak adına yeni stratejiler üretmeye zorluyordu: Diğerlerinin onu ve onun vesilesiyle bendeki başkasını, geçmişimi, yoksulluğu görmesini istemiyordum. Arkadaşlarımın onun kendi annelerine benzemediğini, benim annemin okumadığını, seyahatlere çıkmadığını, kendi anneleri kadar şık giyinmediğini, kendi anneleri kadar güler yüzlü, düzgün fizikli olmadığını öğrenmelerini istemiyordum. Bunu yani annemin varlığını gizlemeyi uzun süre başardım ama bir gün okul bana seçeneğim olmadığını, annemin mutlaka gelmesi gerektiğini söyledi. Mutfakta bulmaca çözüyordu, yanına gidip ona benimle trene binip okula gelmesi gerektiğini söyledim. Başta, her zamanki gibi, bunun katiyen mümkün olmadığını, evde yapacak bir sürü işi olduğunu söyledi ama sonra, ben çok ısrar edince, fikrini değiştirdi.

Birkaç gün sonra, lisemin bulunduğu Amiens'e doğru giden, koltukları mavi, gri çizgili küçük trende birlikteydik. Aptalca ama tanıdığım, yeni dünyama ait insanların bizi görmesinden korkuyordum.

Belgeleri imzalaması için beklendiği binaya iki ya da üç yüz metre kala ona, Lütfen konuşurken burnunu karıştırma, düzgün konuşmaya çalış, beni utandırma insanlara, herkesin annesi düzgün konuşuyor, dedim.

Kaldırımın ortasında durdu ve bana baktı: Pislik. Yüzünden iğrendiğini görüyordum.

Bütün gün yanımda konuşmadan yürüdü.

Dönüş treninde bir metre bile yoktu aramızda ama bedenlerimizi yüzlerce kilometrenin ayırdığını hissediyordum. Camdan dışarı bakıyor, geçtiğimiz tarlalarla ormanları izliyordu. Sessizliğin orta yerinde, Becerdim mi, seni fazla utandırmadım ya? diye sordu.

Çocukken birlikte utanırdık – evimizden, yoksulluğumuzdan. Artık senden utanıyordum, sana karşı.

Utançlarımız ayrılmıştı.

* * *

Hayat devam ediyor ve onun açısından hayata karşı bir mücadeleye benzemeyi sürdürüyordu. Küçük kardeşlerim on dört yaşına girmiş, eğitim sisteminden kopmaya, dersleri asmaya çoktan başlamışlardı, tüm notları birbirinden kötüydü. Diplomaları olmazsa onları bekleyen yaşamın kendi yaşamına benzeyeceğini biliyordu ama kendini çaresiz hissediyordu, "Götürüp zorla mı oturtayım sıraya, ne yapayım, istemiyorlar işte. Daha dün dedim, benim gibi oturup kuruş saymak mı istiyorsunuz? diye sordum. Kabahat işlemişim gibi sinirlendiler. Ben ne yapayım, bilmiyorum ki?"

Erkek kardeşim onun hiç tanımadığı, ne dilini ne ilacını bildiği, sözcüğün tam anlamıyla güncel bir yaşam biçimi sürdürüyordu. Sabah onda kalkıp oyun konsolunu açıyor, bütün gün, ertesi sabaha kadar, başından kalkmadan oyun oynuyordu. Gün içinde yalnızca bir defa odasından çıkıp mutfağa gidiyor, yemeğini alıyordu. Yemeğini ailenin geri kalanıyla yemiyor, tabağı odasına götürüyordu. Kilo alıyordu, arkadaşı yoktu, yüzünü gri çizgiler kaplıyordu.

Ağabeyimse alkol sorunuyla boğuşuyordu. Daha önce Angélique'i dövdüğü gibi şimdi de birlikte yaşadığı kadını dövüyor, kadın gecenin bir yarısı annemi arıyor, bir daha olursa şikâyetçi olacağını söylüyordu.

Annem bana bundan bahsederken tüm gücünü somut kanıtı görmezden gelmek için kullanıyordu: "Dün ağabeyinle görüştüm, bence iyi gidiyor, bana söz verdi, içmeyi bırakacak." Ağabeyim sonra tekrar başlıyor, içiyor, şiddete başvuruyordu. Bunun üzerine annem de başa sarıyor, kısırdöngüye girmiş gibi tekrar kendine yalan söylemeye başlıyordu: "Tamam abarttı son zamanlarda ama anladı bence artık, dersini aldı, öyle diyor, aklı başına gelmiş. Oturduk konuştuk, güzelce hallettik, bana yemin verdi, bir daha alkolün damlasını ağzına sürmeyecek."

Gerçeği inkâr etmek için deli gibi çabalıyordu ama ben görüyordum, kendi yaşamını mahveden uğursuz işleyişin oğlunun yazgısında tekrarlandığını görüyordu, kırılması mümkün olmayan lanetli bir çemberdi sanki bu.

Bazen gülerek derdi ki: Monique Bellegueule'ü İtalyancaya çevirince Monica Bellucci oluyor. Monique Bellegueule, Monica Bellucci. Ben Fransız Monica Bellucci'yim. Bunları söylerken saçlarını bir aktris edasıyla geriye atardı.

Hayalî aristokrat ailesi hakkındaysa kesin konuşuyordu: "Dedemin babası bir soyluymuş ama günün birinde bir balıkçı kadına âşık olmuş, ailesi de bu yüzden onu mirastan mahrum bırakmış. Aşkı paraya tercih etmiş. Normalde ben de soylu olacaktım, direkt o kandan geliyorum. Şans yok ki."

Ona eşcinsel olduğumu açıkladığımda, bana endişeli gözlerle, Yatakta da kadın oluyorum deme bana! Orada olma bari! diye yanıt vermişti.

Bu artık beni güldüren bir hikâye.

Olay günü – on altı yaşındaydım, ders dönemi boyunca seninle babamın yanına mümkün olduğunca az dönmeye çalışıyor, genelde Amiens'deki arkadaşlarımda kalıyor ama yazları, dört haftalığına –bazen daha fazla– arkadaşlarla birlikte kasabadaki eğlence merkezinde animatörlük yapmak için eve dönüyordum.

O sabah saat ona doğru, bir grup kızla birlikte, uydurduğum dans hareketlerine çalışırken birden karnımın aşağısında şiddetli bir ağrı hissettim. Küçük bir kız yanıma yaklaşıp koluma girmeye çalıştı ama eliyle dokununca bile canım acıyordu, dayanılacak gibi bir ağrı değildi. Nefesim kesildi, yere oturdum. Ağrı birden ortaya çıkmıştı, sebebine dair hiçbir ipucu vermeden. Eğlence merkezinin müdürü diz çökmüş yanımda duruyordu, bana eve gidip bir doktor çağırmamı söyledi – belki doktor çağırmayı teklif etmiş, ben istememiş de olabilirim, hatırlamıyorum.

Eve kadar olan üç ya da dört yüz metrelik mesafeyi yürüdüm. Karnımın ağrısı giderek artıyordu. Kapıdan girip doğruca kanepeye uzandım, saçlarımla sırtımın su

içinde kaldığını fark ettim, terliyordum.

Sen aynı odada televizyon izliyordun. Evde sadece sen vardın ve sana kötü olduğumu söyledim. Senden doktor çağırmanı ya da acili aramanı istedim ama sen buna yanaşmadın. Sigarandan bir fırt çekip bir şeyim olmadığını söyledin.

Neler olduğunu anlıyordum: Sana göre ağrımı abartıyordum çünkü şehirdeki insanlar, Amiens'de liseye başladığımdan beri benzemeye çalıştığım insanlar, o ayrıcalıklılar gibi davranıyordum. Bizim dünyamızda tıp bilimi ve doktorlarla kurulan ilişki, başından beri, burjuvaların kendilerini önemli hissetmekte kullandığı, lüzumundan çok daha fazla özen içeren bir bakımdan teşkil bir yöntem olarak görülmüştü. Sen de bu sahneyi galiba, derinde bir yerde, uzaklaşmamızın başından beri süregelen sahnelerin bir devamı, aramızdaki sınıfsal mesafeyi vurgulamak, sana saldırmak için başvurduğum yöntemlerden biri olarak görüyordun. (Ve bundan dolayı seni nasıl suçlayabilirim ki, zira doğruydu, seni bir savaşa mı sürüklüyordum?)

Ama bu ağrı dinmiyordu. Sonunda kanepeden kalktım ve doktora gideceğimi söyledim. Kapıya yaklaştım, açtım ve sen hiçbir şey demeden, parmaklarının arasında sigarayla, o kapıdan çıkıp gitmeme izin verdin. Beni muayene eden doktor bana apandisitimin patlamak üzere olduğunu söyledi.

İki hafta hastanede kaldım, apandisit enfeksiyon kapmış, enfeksiyon da bütün vücuda yayılmıştı. Hemşireler, Birkaç saat daha gecikseniz ölebilirdiniz, demişti.

Aramızdaki toplumsal mesafe tüm ilişkimizi o kadar zehirlemişti ki senin gözünde sadece sınıf şiddeti üreten bir araçtım ve bu durum beni neredeyse öldürüyordu.

Ve öte yandan mesafe açılmaya devam ediyordu, hem de dolu dizgin. Liseyi bitirir bitirmez, aynı şehirde, Amiens'de üniversiteye kaydoldum ve karşılıklı anlayışsızlığımız yepyeni rekor seviyeler gördü.

Bazı ayrılıklar kesin kopuştan daha insafsızdır; artık eskisi kadar sert geçmiyordu tartışmalarımız, bağırış çağırışlar kesilmişti, kapılar çarpılmıyordu, olan sadece şuydu ki birbirimize söyleyecek söz bulamıyorduk. Yaptığımız –az sayıda– telefon konuşmalarında sadece onu dinliyor ve yaşamının önceden belirlendiğine, sonsuza kadar sabitlendiğine kanaat getiriyordum: kasabadaki bakkala gidip gelmeler, yemeklerin hazırlanması, aynı yaşamı fotokopi gibi çoğaltan çocuklar, taşra sıkıntısı, babamın ona karşı kötülüğü. Kırklı yaşlarına yeni girmişti ama başına bu saatten sonra iyi kötü hiçbir şey gelemez gibiydi. İşte her şey, kafamda tam da bu kanaate vardığım sırada değişti.

IV

Bir gece, az kalsın ölüşümün ertesi yılı, yine aradı. Sesi etrafımı saran karanlıkta yankılandı: "Oldu. Yaptım." Kanepede kitap okuyordum. Telefonda ismini görünce şaşırmıştım. Hızlı konuşuyordu, nefes nefeseydi, genç bir kız gibi heyecanlıydı. Annemdi ama sanki benden genç biriyle konuşuyordum.

Neden bahsettiğini anlar anlamaz –ki bu çok sürmedi– aynı heyecanla: "Anlat! Nasıl oldu?" dedim. Derin bir nefes aldı: "Bu gelmedi yine, malum, her gece aynı terane. Neyse. Saat kaçta çıktı onu da hatırlamıyorum, kalktım yemek hazırladım, bekledim. Ama sonra dedim ki içimden: Bitti ya. Artık onu beklemeyeceğim. Artık onu asla beklemeyeceğim. Beklemekten bıktım."

(*Seninle gurur duymuştum. Sana bunu söyledim mi?*)

Devam etti, "Ne kadar eşyası varsa hepsini çöp torbalarına doldurup kaldırıma attım. Salladım gitti. Gözüm karardı resmen. Bu döndü, kapıyı açmaya çalıştı ama her yeri kilitlemiştim. Duvarlara vurdu, pencerelere vurdu, bağırdı. Anladı tabii, kesin anlamıştır, ben tanımıyor muyum? Kapıyı aralayıp bir daha gelme buraya dedim. Bu bana sordu, Bir daha hiç mi diye. Ben de dedim

ki, Bir daha hiç. Asla. Ağladı falan ama dedim ki içimden, Sakın pes etme. Teslim olma. Pes etmek yok."

Bana sanki aylardır, yıllardır birlikte, sabırla, gizlice planladığımız bir kaçışın ya da bir soygunun nasıl geçtiğini anlatıyordu.

Yanından ayrıldığımdan beri yaşamında sadece şiddete tanık oluyordum. Yeni dünyamda kadınlara, anneme ya da kasabadaki diğer kadınlara davranıldığı gibi, davranılmış olduğu gibi davranılmıyordu. Amiens'de insanların önünde karısına hakaret eden bir erkeğe rastlamamış, birlikte yaşadığı adamla tartıştıktan sonra kız kardeşimin ya da ağabeyimle tartıştıktan sonra Angélique'in yüzünün aldığı şekle benzeyen, şişip morarmış bir kadın yüzü hiç görmemiştim. Lisede ya da üniversitede şu söylediğimi söyleyebilecek kimseyi tanımıyordum: Ablam birlikte yaşadığı adamdan dayak yiyor ve ağabeyim birlikte yaşadığı kadını dövüyor.

(Elbette Amiens'deki kadınlar da şiddete uğruyordu, fakat aynısı değildi, hem öyle bile olsa, sistematik bir biçimde gerçekleşmiyordu.)

Sanki Amiens'de burjuvazinin bedenleriyle temas edince çocukluğumun dünyasını, sonradan, *a posteriori*, bu iki dünya arasındaki mesafeden izleyebilmem mümkün olmuştu. Şiddetten uzaklaşınca şiddeti *görmeyi* öğrenmiştim ve onu artık her yerde görüyordum.

Ağırdan almaması gerektiğini düşünüyordum. Kasabadan ayrıldıktan sonra yaptığımız az sayıdaki konuş-

mada babamı terk etmesi için ona hep cesaret vermeye çalışmıştım. Yaşamını kendisini mutsuz eden ve onu sürekli aşağılayan bir adamla heba etmemesi gerektiğini söylüyordum. Bana, "Yapacağım, yapmak istiyorum ama şimdi yapamam, kardeşlerin varken zor," diyordu. (*Bunun doğru olduğunu anlayamıyordum, senin gözüne görünen bu zorlukları ben görmüyordum.*) Israrla bundan bahsediyor, ona beklemenin faydası olmadığını sürekli hatırlatıyor, ilk önce özgürlüğüne kavuşması gerektiğini, bunun acil olduğunu, kardeşlerimin durumunun bekleyebileceğini söylüyordum, o da bana, "Evet, yakında, göreceksin, yakında," diye cevap veriyordu.

Bunu nihayet başarıp beni aradığı gecenin sonuna doğru telefonu kapatırken gururlu bir sesle –ve havasını atmayı da ihmal etmeyerek– "Gördün mü, sana yapacağımı söylemiştim. İlk kocama da yapmadım mı? Yaptım. Bir kere yaptıysam bir kere daha niye yapmamayım? Yaptım işte, biliyordum," dedi.

Uzaklaşmamız bizi yakınlaştırmıştı.

Tuhaf sahiden, ikimiz de tarihin kaybedenleri olarak başlamıştık bu hayata, o bir kadın, bense asi, canavar bir çocuk. Ama bir matematik denklemindeki gibi, kusursuz bir simetrik dönüş yaşanmış, paylaştığımız dünyanın kaybedenleri kazananlar, kazananlar da kaybedenleri olmuştu. Kesin kopuştan sonra, babamın sağlığı kötüleşti. Kendini yapayalnız, annemle yaşadığı zamanlardan daha yoksul halde buldu. Hayatının ilk yarısında üzerimizde mutlak hükmünü süren adamın yüzünden keder bir daha eksik olmadı. Gücü olan ne varsa güçsüzlüğüne dönüşmüştü: Gözünü açtığı günden beri içtiği alkol tüm

bedenini harap etmiş, ilaçların kadınlara göre olduğunu savunduğu yıllar boyunca tedaviyi reddedişi organlarını zayıf düşürmüş, eve para getirmek erkeğin görevidir şiarıyla önce işçi olarak fabrikada, sonra çöpçü olarak sokakta geçirdiği yılları sırtını ezmişti.

Annemse ayda birkaç defa bana telefon etmeye başlamıştı. Bana, "Şimdi bir görsen, ne kadar özgürüm! Beni tanıyamazsın," diyordu.

Renkli zarfı aldığında – on iki yaşındaydım. Zarfın içinden doğrudan ona, ismine hitaben yazılmış bir mektup çıktı, SEVGİLİ MONIQUE, MÜTHİŞ BİR ÇEKİLİŞE KATILMAYA HAK KAZANDINIZ, BİZE YANIT VERİN VE 100.000 EURO'LUK ÖDÜLÜ KAZANMA FIRSATINI KAÇIRMAYIN. Fal taşı gibi açılmış gözlerle birbirimize bakıyorduk. Dudaklarını büzüp, "Gerçek gibi, değil mi? Sahte bir şey olsaydı üzerine adımı yazmazlardı. Nereden bilsinler?" dedi. Ona aynı fikirde olduğumu, durumu gayet mantıklı değerlendirdiğini söyleyip yanıt vermeye teşvik ettim. Yanımda formu doldururken ikimizin de son sürat adrenalin salgıladığını hissediyordum. Kutucukları birer birer özenle dolduruyor, adını, soyadını, adresini yazıyor, L'lerin ve J'lerin ucunu güzelce kıvırtmaya çalışıyor, becerebildiği en güzel, en düzgün yazıyı kâğıda dökmeye çabalıyordu. İki kutucuk arasında bir ara başını bana doğru kaldırıp, "Düşünsene yüz bin kazandığımızı!" diye fısıldadı. Babama hiçbir şey söylemeyeceğime dair bana söz verdirdi. Babamın öğrenirse kızacağını biliyordu. Ben de tabii ki ona bir şey söylemeyeceğime dair söz verdim, annemin onayıyla babamdan bir şey gizleyebildiğim için mutluydum, sanki yetişkinlerin dünyasına girmiştim.

Birkaç gün sonra posta kutusundaki mektupları aldım ve tomarın arasında yine renkli bir zarf olduğunu gördüm. Tanrım Tanrım Aman Tanrım Aman Tanrım, diye bağıra bağıra yanına koştum. Zarfı açtı, parmakları titriyordu. Mektupta 100.000 EURO'YA HİÇ OLMADIĞINIZ KADAR YAKINSINIZ, MONIQUE! yazıyordu. Çekilişe çifte katılım sağlamak için 5 euro tutarında çek gönderin ve KAZANMA şansınızı ikiye katlayın. Dişleriyle altdudağını ısırdı, "Değer değil mi? Yüz bini kazanalım da beş kaybetsek ne olur?" Deli gibi başımı sallıyordum, Evet evet, gönder. Çeki gönderdi, birkaç gün sonra, bu sefer büyük ekran bir televizyon kazanmamız için yeni bir çek göndermemizi isteyen bir mektup geldi, BÜYÜK İKRAMİYE ÇEKİLİŞİNDEN ÖNCE yüksek çözünürlüklü, büyük düz ekran bir televizyon KAZANABİLİRSİNİZ. Gönderdik, sonra bir tane daha ve sonra bir tane daha. Yeni bir mektubun geldiğini görünce kalbim yerinden fırlayacak gibi çarpmaya başlıyordu ama sonunda, yine bir çek göndermemizi isteyen dördüncü ya da beşinci mektuptan sonra, annem her şeyin bir üçkâğıttan ibaret olduğunu anladı ve o anlayınca ben de anladım. İçini çekti, "Galiba bizi kandırdılar. Ya da yanlış okuduk, onlar bizden yüz bin euro istiyordu, beş euro'luk çekler halinde." Yüz bin euro'muz olsaydı neler yapabileceğimizi hayal ederek birkaç gün daha geçirdim, sonra bir daha aklıma gelmedi.

Bir varsayım: Tahminimce, şu son yıllardaki yakınlaşmamız, uzaklaşmamızla başlayan yakınlaşmamız yaşanmasaydı bu hikâyeyi hatırlamayacaktım. Çünkü ilişkimiz değiştiği için şimdi geçmişimize sempatiyle bakabiliyorum, daha doğrusu, geçmişin kaosunda gizlenen sevgi kırıntılarını görebiliyorum.

Yakınlaşmamız yalnızca onun geleceğini değiştirmedi, geçmişimizi de dönüştürdü.

* * *

İş aramaya başladı kendine. Babamdan kopuşunun sebep olduğu maddi kaybı telafi etmesi gerekiyordu ve bu yüzden tekrar kasabadaki yaşlıların bakımına gitmeye başladı. Üstüne basa basa hep şunu söylüyordu: "Ben temizlikçi değilim, evlerinde insanlara bakıyorum, arada fark var, hemşirelik gibi bir şey."

Minik farklılıkların önemi, toplum skalasının en aşağısında olma korkusu, toplumca en fazla küçümsenen, ismi söylenir söylenmez sefalet ve yoksulluk çağrıştıran mesleklerden biriyle anılmama isteği: temizlikçilik, kasiyerlik, çöpçülük.

Bu küçük farklılıkların doğurduğu dehşet bazı günler öfkeye dönüşüyordu: "Bu hemşirelerin de iyice götü kalkmış, diplomaları var diye kendilerini bir bok sanıyorlar ama aslında onlarla aynı işi yapıyorum, fazlasını bile yapıyorum."

Öyle ki işlerin azlığından yakındığı bile oluyordu. Babamla yaşarken maruz kaldığı yaşamın belirleyici unsurlarından biri olduğu için tiksindiği bu iş birden özgürlüğünün araçlarından birine dönüşmüştü. Tüm sözcükler, tüm gerçeklikler anlam değiştiriyordu.

Babamı terk edeli birkaç ay olmuştu ve kardeşlerimle birlikte sosyal hizmetler tarafından yerleştirildiği, tarlalara komşu bir lojmanda yaşıyordu. Üst katta odalar var! Kardeşlerinin kendi odaları oldu, diye anlatıyordu coşkuyla.

Böbürleniyordu: Gördün mü nasıl becerikli olduğumu, hemen bir ev buluverdim, baban olsa sokakta kalırdı!

Safdil olmadan, uyduruk, klişe bir ifade kullanıyormuş gibi görünmeden şu nasıl ifade edilebilir: Mutlu olduğunu görmek beni duygulandırmıştı.

Tüm dönüşümler gibi, onunkini de er ya da geç yeni bir tanışma bekliyordu. Bu tanışma bir akşam, onu doğum gününe davet eden kasabadan bir kadın arkadaşının evinde gerçekleşti. Arkadaşının kardeşi de evdeydi, annem onu hiç görmemişti, adam Paris'te yaşıyordu, apartman görevlisiydi.

Bütün akşam annemi baştan çıkarmaya çalıştı, annem de direnmedi, aksine macera arıyordu, adamı gece boyunca cesaretlendirdi ama önceden de uyardı: Bu saatten sonra hiçbir erkeğe kanmam!

Tekrar görüştüler. Annemin neşeli, cıvıl cıvıl kişiliğinden hoşlanmıştı ama tabii bu kişiliğin daha yeni çiçek açtığından, yirmi yıldır bastırıldığından habersizdi.

Annemden Paris'e, yanına taşınmasını istedi ama annem kabul etmedi. Onu iyice tanımak istiyordu, "İki defa kandırıldım, üçüncü defa yemezler! Özgürlüğümü çok seviyorum. Geç buldum, hemen kaybedemem."

Yakınlaştılar, bu defa işlerin farklı yürüyeceğini, babamla ya da ilk kocasıyla olduğu gibi olmayacağını anladı: "Bu defa kontrol bende. Kuralları ben koyuyorum."

Aşk, ömrü boyunca, daima emir verilen ya da emir alınan, iktidar ilişkilerinin asla askıya alınmadığı bir alan olmuştu.

Televizyonda bir sunucu kadının "kadınlık onuru" ndan bahsettiğini duymuştu ve artık yaptığı seçimlerle verdiği kararları izah ederken bu ifadeyi kullanıyordu. Kendi tarzınca, siyasi bir özneye dönüşüyordu.

Onu annelik rolünü bırakmaya teşvik ediyordum. On sekiz yaşındaki erkek kardeşim hâlâ onunla yaşıyor, okula gitmiyor, çalışmıyor, günün on saatten fazlasını oyun oynayarak geçirmeye devam ediyordu.

Annem içini çekiyor, "Onu Paris'e götüremem, ama burada yalnız bırakmak da istemiyorum. Ben o yavrularını bırakıp giden annelerden değilim," diyordu.

Ona sadece kendini düşünmesi gerektiğini, oğlu bile olsa onun da bir erkek olduğunu ve bir erkeğin daha hayatını mahvetmesine izin veremeyeceğini söylüyordum. Karşısındaki annesi bile olsa bir erkeğin, bir oğlun, her şeye rağmen bir kadın karşısındaki erkek olarak kalacağını anlamaya başlıyordum.

Tereddüt ediyor, "Evet ama ne yapacak? Yalnız bırakamam ki yavrumu." Özgürlüğün çağrısı onu cezbediyor ama kendini hâlâ sorumlu hissediyordu. Israr ediyordum, "Kardeşim başının çaresine bakar. Artık sadece kendini düşünebilirsin, bunu hak ettin."

Bir yıl sonra, benim de yaşadığım ve Amiens'de başladığım eğitimimi sürdürdüğüm Paris'e geldi[1]. Yeni evinde, yeni sokağındaki ilk ziyaretimde karşılaştığım kadını bir süre ağzım açık izledim, dönüştüğü insana inanamadım. Bir zamanlar annem olan kadından geriye eser kalmamıştı. Makyajlı, saçları boyalı bir kadın vardı karşımda. Takılar takmıştı. Kasabadan ve çok uzun zaman boyunca yaşamı olan şeyden birkaç hafta uzaklaşmak görünüşünü kökten değiştirmeye yetmişti. Gözlerimdeki şaşkınlığı gördü –her konuda bir teorisi mutlaka vardır– ve bana: "Karşında başka bir kadın bulunca şaşırdın tabii, değil mi! Artık gerçek bir Parisliyim," dedi. Gülümsedim, "Evet, doğru. Doğru, sen Paris'in kraliçesisin."

Bana kocaman sarılıp yanağımdan öptü.

1. Haklı çıkmıştı, sadece kendisi değil, kardeşim hakkında da. Bir dönüşüm başka dönüşümlere de sebep olur. Gidişinden sonra kardeşim kendine bir ev, arkadaşlar ve yeni uğraşlar edindi. Bir gün bana, "Değişim geçirdim, resmen zombiye dönmüştüm," dedi.

Catherine Deneuve'le tanışmana kadar. Yazar olmuştum ve onun da katılacağı bir film çekimini izlemeye davet edilmiştim. Çekimin ilerleyen dakikalarında, arkamda bir adam ara verildiğini duyurduktan sonra bana Catherine Deneuve'le konuşmak isteyip istemediğimi sordu. İsterim deyip adamın peşine düştüm. Kendimi birden Catherine Deneuve'ün karşısında bulunca korkudan kilitlenip ona söyleyecek bir şey, ne fazla ciddi ne fazla yersiz kaçacak bir şey aradım ve o an aklıma sen, ona hem hayran olan hem de muhtemelen onunla benzer bir hayat yaşamış olan sen geldin. Ona kendisine yakın bir yerde oturduğunu söyledim, bunun beni siyasete ya da gündeme dair klişelere, açmazlara düşmekten kurtaracak, zararsız, ilginç bir anekdot olduğunu düşündüm.

Catherine Deneuve kaşlarını kaldırdı, sahiden şaşkınlık vardı yüzünde, ona senin dönüşümünden, Paris'e, apartman görevlisi partnerinin yanına gelişinden söz ettim. Gülümsedi, sigaradan çektiği iki fırt arasında bir gün seni ziyarete geleceğini söyledi.

Birkaç gün sonra beni aradın, "Bil bakalım biraz önce kiminle sigara içtim!!!!! Catherine Deneuve'le!!!!"

Bunu yapacağına hiç ihtimal vermemiştim. Nezaketen, beni yanıtsız bırakmamak için, iki yabancının ilk

sohbetinin tuhaflığından sıyrılmak için seni ziyaret edeceğini söylediğini sanmıştım.

Bana telefonda Catherine Deneuve'ün kapının önüne geldiğini, sana sigara içip sohbet etme teklifinde bulunduğunu anlatıyordun, "Konuşurken hep etrafı kestim biliyor musun, bizi sohbet ederken olabildiği kadar çok insan görsün istiyordum. Herkesin Catherine Deneuve'ün benimle konuştuğunu bilmesini istiyordum."

Sesinde böylesine büyük bir çalkantıya hiç şahit olmamıştım, sanki gençliğinden beri hayran olduğun bir oyuncuyla kurduğun bu iletişim, dönüşümün için gösterdiğin tüm çabayı temsil ediyor, özetliyordu. Gözlerini kısmış bunu sözcüklere döküyordun: "Hayatım boyunca başımı öne eğip oturdum ama artık Paris'teyim ve Catherine Deneuve'ü tanıyorum."

Paris'te yeni yaşamına ayna tutan yeni cümleler kurmaya başladı, *Bugün Lüksemburg bahçesinde dolaştım, Bizim eve yakın küçük bir kafenin bahçesinde kahve içtim.*

Bu cümleleri, Paris'e gelir gelmez entelektüel ve burjuva dünyayla, ayrıcalıklılarla, Simone de Beauvoir'ın *Hatıralar*'ıyla yani onun o güne kadar olduğu şeyin tam karşıtıyla bağdaştırdığım bu cümleleri telaffuz edebilmenin başlı başına bir devrim teşkil ettiğini hissediyor muydu, bilmiyorum.

Ona kasabadan bahsedince içini çekiyor, "Taşra kafası işte! Bir daha öldürseler kasabaya dönmem, şehri gördükten sonra mümkün değil dönemem," diyordu.

Mutluluk sanki ona gençliğini geri vermişti. Birlikte geçirdiğimiz yıllar boyunca hayatının bu döneminden –sarhoş olup ağzından bir şeyler kaçırdığı üç ya da dört sefer hariç– neredeyse hiç bahsetmeyen kadın bana uzun uzun o günlerini, on sekiz yaşında yaptığı evlilikten önceki zamanları, ergenliğinde kız arkadaşlarıyla barlarda nasıl takıldıklarını, *benim gibi* yani eşcinsel olan kankalarından biriyle o barlardan birinde, dans pistinde nasıl tanıştığını anlatmaya başladı.

Bunları bana neden daha önce, çocukluğumda, olduğum şey yüzünden kendimi hasta ve anormal hissettiğim için ölmek istediğim dönemde anlatmadığını anlamıyordum.

Bana bu yeni hikâyeleri anlatırken onu dinliyor, bir zamanlar, kasaba yıllarında, annem olan kadını düşünüyordum,

Siste kaybolan silueti, tuğla duvarların çevrelediği bedeniyle Kuzey grisinin çevrelediği sokaklardan bisikletiyle geçişini,

Kendisine yeni bir kaban almaya parası yetmediği için aslında babamın olan ve ona birkaç beden büyük gelen kırmızı kabanını giyince ellerinin kabanın kollarında kaybolup kapüşonun gözlerini kapatışını

Her gün belediye meydanında toplanan kasabalı kadınların bu kaban yüzünden onunla dalga geçtiğini bilmesine rağmen umurumda olmadığını söyleşini

Akşama doğru, bütün evi temizledikten sonra, tüm odaları mutlak bir sessizlik, temizlik ürünlerinin kokusu ve sessizlikte dalgalanan rutubet doldurmuşken televizyon karşısında uyuklayışını

Ev hayatında kaybolup gidişini
Ben bu kümeste köleyim köle
Kan beynine sıçrayıp da bana yumruk üstüne yumruk atarken (bütün çocukluğum boyunca bir ya da iki kez) benim her yumrukta bunun ona iyi geldiğini görüşümü
Sigara yüzünden öksürüşünü
Ağlayışını
Yürüyüşünü
Hayaller kuruşunu
Babamın ona doğum günlerinde sadece mutfak aletleri, elektrikli süpürge, fritöz hediye etmesinden yakınışını
Temizlikçi miyim ben canım
Onu tanımıyorum diye düşünüşümü
Beni yok edişini
Tiksinmekle kızmak arası bir yerden bana *Azıcık normal olmaya çalışsan?* deyişini
Evde yiyecek bir şey olmadığı için beni halama bir paket makarna istemeye yollayışını
Omuzlarını kaldırıp İçine sıçayım böyle hayatın deyişini
Bunu deyip yine de gülüşünü
Gözlerinde yaşlarla Angélique'den bahsedişini
Keşke lezbiyen olsaydım da hayatımda erkek olmasaydı deyişini
Acı çekişini
Ağabeyim yüzünden sürekli mahkemeye çağrılışını
Yine ve yine ve yine İçine sıçayım böyle hayatın deyişini
Acı çekişini

Gözlerimdeki şaşkınlığı gördü ve bana, "Karşında başka bir kadın bulunca şaşırdın tabii, değil mi! Artık gerçek bir Parisliyim," dedi. Gülümsedim, "Evet, doğru. Doğru, sen Paris'in kraliçesisin."

Özgürleşme devam ediyordu. Altı aydır yeni hayatını yaşıyordu. Her ay ya da her iki ayda bir onunla buluştuğum öğleden sonraları yanıma hep yeni giysilerle ve mutlaka yüzünde tebessümle geliyordu. Çok kaliteli ya da lüks giysiler değildi bunlar ama önemi de yoktu, kendine giysi alan bir kadına, kendi deyişiyle *bütün öbür kadınların yaptığı şeyleri* –makyaj yapmak, bakım yapmak, saçını yaptırmak– yapan bir kadına dönüşmüş olmaktan mutluydu.

Kadın kimliği bazıları için, haliyle, boğucu bir kimliktir. Onun içinse kadına dönüşmek bir fetihti.

Yeni hayatının bir akşamı, hoşuna gider diye onu lüks bir otelin, adeta bir sarayın barına götürdüm. Birlikte içeri girip devasa bir şöminenin yanına oturduk. Bir kadın paltolarımızı aldı, koluna beyaz peçete asmış bir adam bize servis yaptı. Gerildiğini ve yanlış bir şey yapmaktan korktuğunu görüyordum. Benim istediğim kokteylden istedi, benim hareketlerimi ve tavırlarımı izliyordu. Şüphesiz benim bu dünyayı ve kodlarını bildiğim düşüncesiyle onları taklit ediyordu. Her cümleme, "Aynen aynen, muhakkak muhakkak," diye yanıt veriyor, rol yapıyordu. Fakat hepsi bir yana –ki başından beri buna gelmek istiyorum– o ânı yaşamaktan, bu lüks mabette

bulunmaktan, aslında onun olmaması gereken bir yaşamı çalmış olmaktan aldığı müthiş keyfi görüyordum. Gözlerini kısarak, "İkimiz de iyi iş çıkardık, nereden nereye," diyordu. Gecenin sonunda, onu evine bırakırken kapıda bana, "Arayı uzatmayalım, olur mu? Yine çıkalım. Çok eğlenesim var bu aralar!" dedi.

Onu bir defasında da, doğum gününü kutlamak için Montparnasse Kulesi'nin tepesindeki bir restoranda akşam yemeğine davet ettim. Önceki gün arkadaşlarıma mekândan çekinip akşamın keyfini çıkaramayacağından korktuğumu söylemiştim – bu önceki yıl babamla başıma gelmişti, onu ızgara et yapan bir restorana davet etmiştim çünkü en sevdiği şeyin bu olduğunu biliyordum ama menüyü açıp da gördüğü fiyatlardan dehşete düşünce ona önerdiğim ve o mekânın en iyileri olduğunu bildiğim yemekleri sipariş etmeyi reddetmişti. Fazla para harcamamı istemediğini söyleyerek restorandaki en ucuz yemeği –uyduruk bir köfte– söylemişti. Garson menüleri getirince aynı şeyi annemle de tecrübe edeceğimden korktum ama o kaz ciğeriyle ıstakoz sipariş edip bana şampanya içme teklifinde bulundu, Birer kadeh içelim mi? Başka bir hayatı yaşama fırsatını kaçırmak istemiyordu.

Roland Barthes: "Onun düşü (itiraf edebilir mi?) burjuva yaşam biçiminin [...] bazı cazip yanlarını sosyalist bir topluma taşımaktı. Bu düşün karşısında duransa burjuva olgusunu toptan mahkûm etmek ve Gösteren' den sızan her şeyin cezalandırılmasını isteyen Bütünsellik'in hayaletiydi. (Biçimsizleşmiş) burjuva kültüründen *bir egzotizm kültürü* olarak keyif almak mümkün olamaz mıydı?"

Saraydaki ya da Montparnasse Kulesi'nin tepesindeki o akşamlarda onunla paylaştığım şey, bu egzotizmdi.

Değişmek ne demektir?

Bugün ona dair bildiklerimin arasında mutlu bir dönüşüm hikâyesiyle çelişen onlarca görüntü ve olay var. Fransa'dan başka bir ülke görmedi, yiyeceklerini Paris'in dışında, yoksul kesime hitap eden süpermarketlerden almaya devam ediyor, para kazanmıyor ve dolayısıyla birlikte yaşadığı adama bir ölçüde bağımlı, oturduğu mahalledeki, sokaktaki insanlarla, ona tepeden bakan burjuva kadınlarla bağ kurmayı başaramıyor. İtiraf ediyor: Sıkılıyorum bazen, burada hiç arkadaşım yok. Buradaki insanlar bize benzemiyor.

Değişim, sınıf şiddetiyle bu raddede sınırlandırıldığı takdirde bile değişim midir?

Olsun, yine de. Yine de mutlu. Sürekli bunu söyleyip duruyor bana. Artık neyi nasıl düşüneceğimi bilmiyorum. Belki de değişimin değil, mutluluğun ne demek olduğuna yanıt aramak gerekiyordur. Henüz o yanıtı bulmuş değilim ama onun yaşamının, dönüştüğü şeyin, bugün beni bu soruyla yüzleşmek zorunda bıraktığını biliyorum.

Soyadını değiştirdi, benim gibi. Bellegueule adıyla, doğduğumdan beri taşıdığım ve onunla paylaştığım adla, ağır, avam bir adla çağrılmak istemiyor. Kendine annesinin genç kızlık soyadıyla üvey babasının soyadının birleşiminden oluşan bir soyadı seçti. Bana yeni kimliğini gösterirken, "Soylu geliyor kulağa, değil mi?" dedi.

Süpermarketlerden aşk romanları satın alıyor. Çocukluğum boyunca istisnasız her gün televizyon izlediğine şahit olduğum kadın artık televizyon izlemek istemiyormuş, "Ay sahiden aptal kutusu bu televizyon."

Yaşamından bahsederken ilk defa gelecek zaman kullandı: "On yıl sonra o –arkadaşı– çalışmayı bırakacak, bir karavan alıp bütün Fransa'yı gezeceğiz, sürekli seyahat edeceğiz. Hep yolculukla geçen bir yaşam hayal ettim."

Son bir anı. Birkaç ay önce, onu birlikte vakit geçirmek için davet ettiğim bir çay salonunun bahçesinde, bana altı yaşımdayken öğretmenim tarafından okula çağrıldığını söyledi. Öğretmen annemi –en azından onun söylediğine göre– tavırlarımda bir farklılık sezdiğini, öbür çocuklar gibi davranmadığımı, yaşıma göre büyük düşler kurduğumu, tuhaf arzularım olduğunu, anormal istekler dile getirdiğimi söylemek için çağırmış. Anneme öbür çocukların itfaiyeci ya da polis olmak istediğini ama benim kral ya da başkan olmayı planladığımı, büyür büyümez annemi alıp babamdan uzakta bir yere götürmeye, ona bir şato satın almaya yemin ettiğimi söylemiş.

Bu hikâyenin, onun hikâyesinin, bir şekilde, sığınabileceği o yuva olmasını dilerim.

Bu fotoğrafa bakarken dili yitirdiğimi hissettim. Onu bütünüyle özgür, tüm bedeniyle geleceğe doğru yol alırken görmek, aklıma babamla paylaştığı yılları, maruz kaldığı aşağılamaları, yoksulluğu, yirmi beşle kırk beş yaşları arasında, başka kadınlar hayatı, özgürlüğü, yolculuğu, kendini tanımayı tecrübe ederken, eril şiddet ve sefalet tarafından yaşamından koparılmış, neredeyse yok edilmiş yirmi yılı getirdi.

Bu fotoğrafı görmek bu yok edilmiş yirmi yılın doğal bir şey olmadığını, ondan bağımsız dış güçlerin –toplum, erillik, babam– eylemlerinin bir neticesi olduğunu hatırlamamı sağladı, demek ki her şey başka türlü olabilirdi.

Bir Kadının Kavgaları ve Dönüşümleri'nde annesini anlatıyor bu kez Édouard Louis. Kırk beş yaşına vardığında isyan bayrağını çeken, arzuladığı gibi yaşamayı seçerek yavaş yavaş özgürleşen, sonunda kendini keşfeden bir kadının hikâyesini kendi gözünden aktarıyor. Çocukken farklı bir anneye sahip olma arzusuyla bugün onu her şeye rağmen özgür ve mutlu bir kadın olarak görme deneyimi arasındaki anlatısında hayatlarımızı yöneten zalim sistemleri ve onlardan kaçış olasılığını da ele almaktan kaçınmıyor – yine çekincesizce, yine güçlü bir şekilde.

"Édouard Louis kendi kuşağının en önemli edebî seslerinden biri."

The Guardian

#fransızedebiyatı #erilşiddet #tahakküm #toplum #kadın #özgürlük #mücadele #mutluluk

can

canyayinlari.com | f | ◙ | X canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-6319-9

9 789750 763199